

# Minamata Sözleşmesi Türkiye'de Ön Değerlendirme Projesi



**Bursev DOĞAN ARTUKOĞLU**

**13.09.2017**

**Ankara**

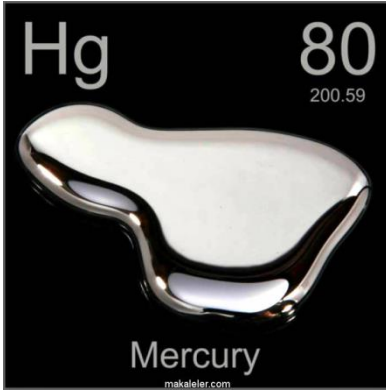


# Sunum İçeriđi

- Minamata Sözleşmesi – Türkiye’de Mevcut Durum
- Cıvaya İlişkin Ön Değerlendirme Projesi
- Yürütülecek Çalışmalar – Çıktılar
- Çalışma Takvimi

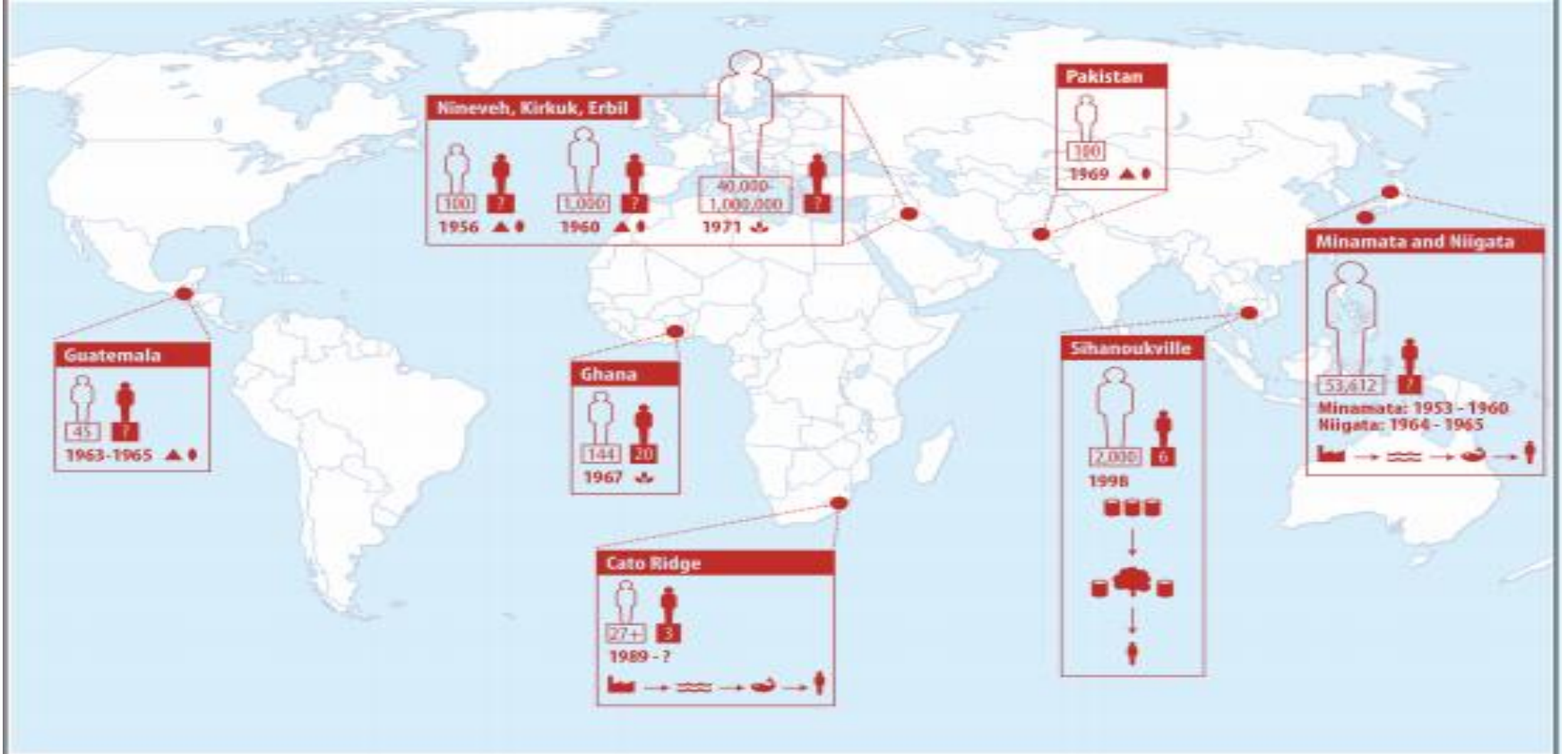


# Tarihte Cıva



CAS numarası: 7439-97-6

- Mercury (İngilizce adı)
- **H**ydraryrum (Latince “**sıvı gümüş**”)
- Cive (Farsça “hareketli, ele sığmaz”)
- Cıva



## Cıva zehirlenmesi olaylarında görülen küresel vakalar

### Kirliliğin doğası

▲ Kirlenmiş un

● Kirlenmiş buğday tohumları

▼ Kirlenmiş tahıl



Yasadışı atık ithalatı ve yetersiz depolama

Kirlenmiş deniz ürünleri

👤 Etkilenen kişiler

☠️ Ölüm

? Bilginin olmadığı belirsiz durumlar

# Minamata Sözleşmesi

## Mevcut Durum



UN  
environment  
MINAMATA  
CONVENTION  
ON MERCURY

HOME

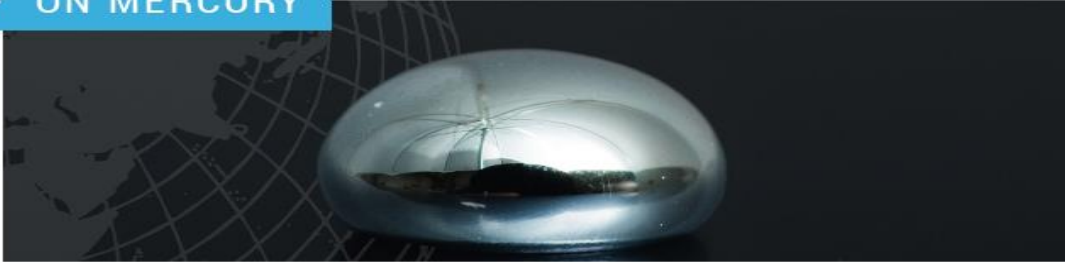
CONVENTION

NEGOTIATIONS

COUNTRIES

IMPLEMENTATION SUPPORT

NEWS



128 SIGNATURES

74 RATIFICATIONS

Amaç: Cıva kaynaklı çevre kirliliğinin küresel ölçekte önlenebilmesine ilişkin çabalara katkı sağlanmak

Ülkemiz 24 Eylül 2014 tarihinde Minamata Sözleşmesini imzalamıştır.

# Sözleşme Kapsamındaki Yükümlülükler Mevcut Durum ve Yapılan Çalışmalar:



## Cıvalı Ürünler ve Atıkları

- Cıva madenciliğinin yasaklanması
- 2020 yılına kadar bazı cıva içeren ürünlerin üretim, ithalat ve ihracatının yasaklanması ve bunlara ilişkin atıkların etkin bir şekilde bertaraf edilmesi
  - Cıvalı termometre ve tansiyon aletleri
  - Piller (implant tıbbi cihazlarda kullanılan buton piller hariç)
  - Elektrik Şalterleri ve Röleler
  - Bazı çeşit Kompakt Florasan Lambalar (CFL)
  - Soğuk ve dış katot florasan lambalarındaki cıva
  - Sabun ve kozmetikler
- Dolgu malzemesi olarak dişçilikte kullanılan cıvalı amalgamların da kullanımının azaltılması

# Sözleşme Kapsamındaki Yükümlülükler Mevcut Durum ve Yapılan Çalışmalar:



## Cıvalı Ürünler ve Atıkları

- MTA verilerine göre 4.235 ton cıva rezervi bulunmakta olup rezervlerinin %85'i Ege Bölgesi'ndedir.
- Cıva üretim madeni 1990lı yıllar içerisinde kapatılmıştır.
- Organik/inorganik cıva bileşikleri üreten bir firmanın olduğu ve yıllık üretim miktarının 213 kg olduğu tespit edilmiştir.
- 2013-2014 (ilk 5 ay) yılları arasında cıva ve cıvalı ürün ithalat miktarının 6.968 kg ve ihracat miktarının 3.931 kg olduğu tespit edilmiştir.

# Sözleşme Kapsamındaki Yükümlülükler Mevcut Durum ve Yapılan Çalışmalar:



## Cıvalı Ürünler ve Atıkları

Cıvalı ürünlerin üretimine, kullanımına, piyasaya arzına ve atıklara ilişkin (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı)

- “Kimyasalların Kaydı, Değerlendirmesi, İzni ve Kısıtlanması Hakkında Yönetmelik”
- “Atık Pil ve Akümülatörlerin Kontrol Yönetmeliği”
- “Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Kontrolü Yönetmeliği”, “Ömrünü Tamamlamış Araçların Kontrolü Hakkında Yönetmelik”
- “Atıkların Yakılmasına İlişkin Yönetmelik”
- “Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği”



# Sözleşme Kapsamındaki Yükümlülükler Mevcut Durum ve Yapılan Çalışmalar:



## Cıvalı Ürünler ve Atıkları

Cıvalı ürünlerin üretimine, kullanımına, piyasaya arzına ve atıklara ilişkin  
(Çevre ve Şehircilik Bakanlığı)

- “Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği”
- “Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik”
- “Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği”

# Sözleşme Kapsamındaki Yükümlülükler Mevcut Durum ve Yapılan Çalışmalar:



## Cıvalı Ürünler ve Atıkları

Cıvalı ürünlerin üretimine, kullanımına, piyasaya arzına ve atıklara ilişkin

(Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı)

- “Bitki Koruma Ürünlerinin Ruhsatlandırılması Hakkında Yönetmelik”

(Sağlık Bakanlığı)

- “Kozmetik Yönetmeliği” (kısıtlama/yasaklama)

# Sözleşme Kapsamındaki Yükümlülükler Mevcut Durum ve Yapılan Çalışmalar:



## Cıva Emisyonu ve Salımı Olan Büyük Endüstriyel Tesisler

- Büyük endüstriyel tesislerden (kömür yakıtlı enerji santralleri ve endüstriyel buhar kazanlarından, çinko ve altın gibi demir dışı metal endüstrisi) kaynaklanan cıva emisyon ve salımlarını kontrol altına alınması
- Cıva emisyonlarını/salımlarını azaltmaya, mümkünse tamamen ortadan kaldırmaya yönelik gerekli tedbirlerin alınması
- Sözleşme, yürürlüğe girmesinden itibaren en geç

### 5 yıl içinde;

- Cıva emisyon envanterlerinin hazırlanması,
- Mevcut En İyi Tekniklerin ve Uygulamaların zorunlu olması,
- Gerekli tüm altyapının kurulmuş ve işler olması,
- Emisyonların azaltılmasına yönelik tedbirlerin alınması

### 3 yıl içinde;

- Cıva kirliliğine ilişkin noktasal kaynak kategorilerinin belirlemesi

### 4 yıl içinde;

- Salımlarının kontrol edilmesine yönelik ulusal planın hazırlanması

### 5 yıl içinde;

- Salım envanterinin oluşturulması

# Sözleşme Kapsamındaki Yükümlülükler Mevcut Durum ve Yapılan Çalışmalar:



## Cıva Emisyonu ve Salımı Olan Büyük Endüstriyel Tesisler

- Sanayi Tesislerinden Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği
- Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği
- Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği
- İçme Suyu Elde Edilen veya Elde Edilmesi Planlanan Yüzeysel Suların Kalitesine Dair Yönetmelik
- Evsel ve Kentsel Arıtma Çamurlarının Toprakta Kullanılmasına Dair Yönetmelik
- Tehlikeli Maddelerin Su ve Çevresinde Neden Olduğu Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliği
- Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmelik
- Yüzme Suyu Kalitesi Yönetmeliği

# Sözleşme Kapsamındaki Yükümlülükler Mevcut Durum ve Yapılan Çalışmalar:



## Küçük Ölçekli Altın Madenciliği ve Zanaatkarlığı

- Küçük ölçekli altın madenciliğinde kullanılan cıva miktarını ve salımlarını azaltmaya yönelik stratejiler oluşturması

3 yıl içinde; - Cıva kullanımını azaltmak üzere ulusal plan hazırlanması

# Sözleşme Kapsamındaki Yükümlülükler Mevcut Durum ve Yapılan Çalışmalar:



## Küçük Ölçekli Altın Madenciliği ve Zanaatkarlığı

- Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonundan alınan bilgiye göre ülkemizde altın üretiminde ve tamirciliğinde cıva kullanılmamaktadır



# Minamata Sözleşmesi Türkiye'de Ön Değerlendirme Projesi

## Amaç

Minamata Sözleşmesine taraf olunmasına ilişkin sürecin tamamlanması ve cıvaya ilişkin ülkedeki mevcut durumun belirlenmesi

Cıvanın ulusal yönetimi için kurumsal ve yasal boşluk analizinin yapılması

Envanter çalışması, paydaşlar analizi, cıva kullanımı, salınımı ve emisyonları da dahil olmak üzere ulusal cıva profili oluşturulması

Minamata Sözleşmesi'ne uyum sağlamak için mevcut yasal araçların gözden geçirilmesi

Farkındalığın artırılması faaliyetleri çerçevesinde bilgilendirme aktivitelerinin gerçekleştirilmesi



# Proje Faaliyetleri

PF1

- Cıvanın ulusal yönetimi için kurumsal ve yasal boşluk analizin yapılması

- Koordinasyon mekanizmasının kurulması

- Ulusal Yönlendirme Komitesinin Kurulması

- Kurumsal kapasite ve boşlukların belirlenmesi

- Kapasitenin artırılması için çalıştay ve eğitimlerin düzenlenmesi





# Proje Faaliyetleri

PF2

• **Minamata Sözleşmesi'ne uyum sağlamak için mevcut yasal araçların gözden geçirilmesi**

• Mevcut yapı, politikalar, stratejiler ve mevzuatın değerlendirilmesi

• Sözleşme metni ve ekleri ile ilgili rehber dokümanların tercümesi

• Politikadaki boşluklarla ilgili karar alıcıları duyarlı hale getirmek

• Farklı hassas grupları da dikkate alarak civayla ilgili gerekli mevzuat listesinin hazırlanması

• Minamata Sözleşmesinin uygulanması için taslak mevzuatın hazırlanması



# Proje Faaliyetleri

PF3

- **Envanter çalışması, paydaşlar analizi, cıva kullanımı, salınımı ve emisyonları da dahil olmak üzere ulusal cıva profili oluşturulması**
- Ulusal cıva envanterine ilişkin eğitim verilmesi
- Veri toplama ve raporlama için web tabanlı envanter sisteminin kurulması
- İlk ulusal cıva envanteri için veri toplanması
- Taslak ulusal cıva envanterinin oluşturulması
- Önlem alınması gereken ana sektörlerin belirlenmesi
- Eylem planlarını da içerecek şekilde Ulusal Cıva Uygulama Planının hazırlanması



# Proje Faaliyetleri

PF4

- Farkındalığın artırılması

- Cıvanın farklı hassas gruplar üzerindeki etkisine ilişkin iletişim materyallerin hazırlanması

- Farklı grupların ihtiyaçlarına göre farkındalığın artırılmasına yönelik eğitim ve çalıştayların düzenlenmesi



# Çalışma Grupları

Mevzuat ve Kurumsal Yapı Çalışma Grubu (PF1, PF2)

- İlgili Kurum/Kuruluşlar

Envanter Çalışma Grubu (PF3)

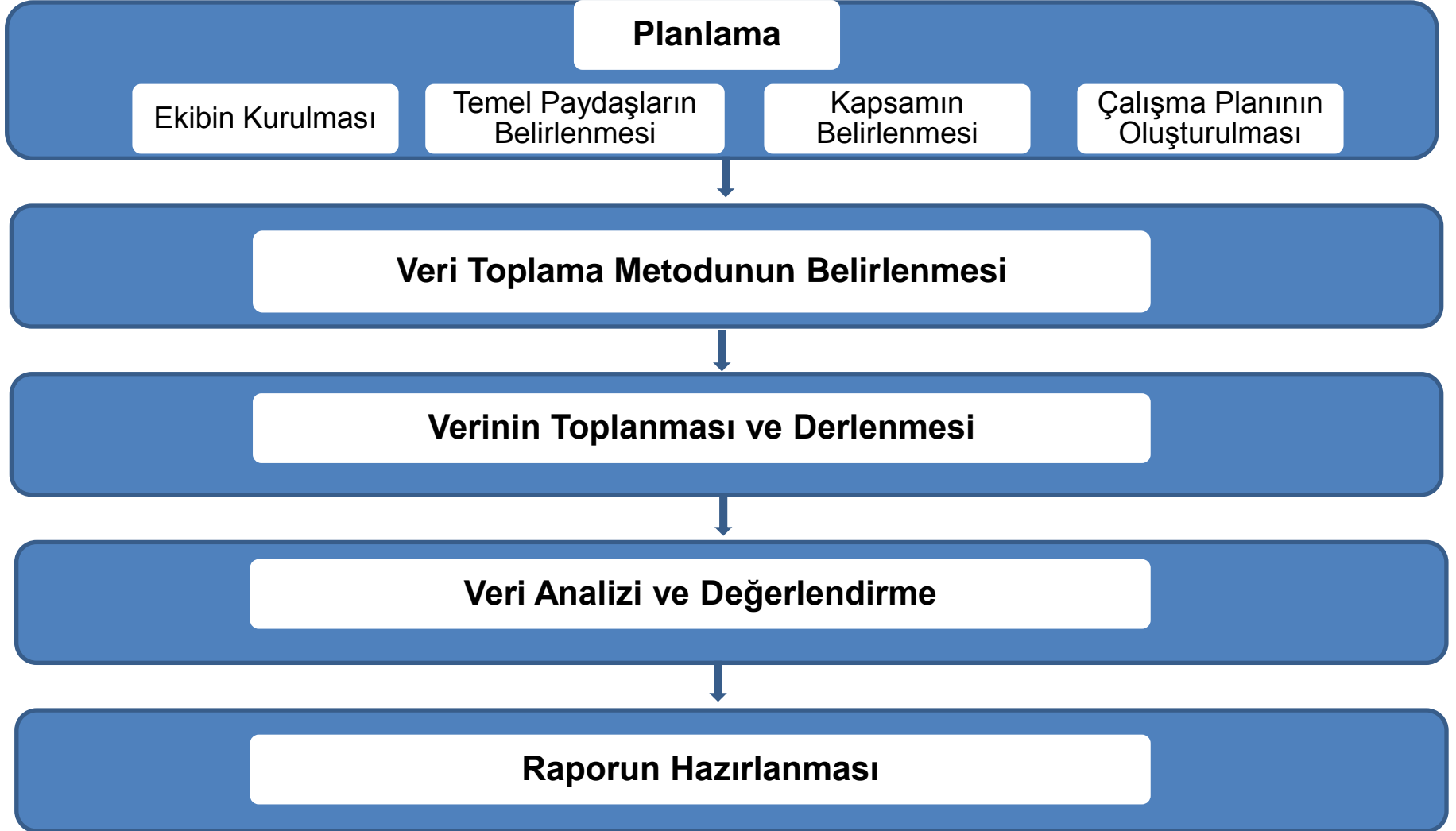
- İlgili Kurum/Kuruluşlar
- Sanayi Sektörü
- Dernekler/Birlikler

Farkındalığı Artırma Çalışma Grubu (PF4)

- İlgili Kurum/Kuruluşlar
- Dernekler/Birlikler
- STK



# Çalışma Grupları Çalışma Yöntemi



# Proje Çıktıları - Raporlar



- Cıvanın ulusal yönetimi için kurumsal ve yasal boşluk analiz raporu
- Minamata Sözleşmesinin uygulanması için taslak mevzuat
- Ulusal cıva envanter raporu
- Ulusal cıva uygulama planı

# Çalışma Takvimi



Proje Bileşenleri	2017	2018				2019			
	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
<b>Çıktı 1.1: Cıvanın ulusal yönetimi için kurumsal ve yasal boşluk analizi gerçekleştirilmesi</b>	■	■							
Faaliyet 1.1.1 Koordinasyon Mekanizması kurulması	■								
Faaliyet 1.1.2 Ulusal yönlendirme komitesinin kurulması	■								
Faaliyet 1.1.3 Kurumsal kapasite ve boşlukların belirlenmesi	■	■							
Faaliyet 1.1.4 Kapasitenin artırılması için çalıştay ve eğitim düzenlenmesi	■								
<b>Çıktı 1.2: Minamata Sözleşmesinin uygulanması için mevcut mevzuatın gözden geçirilmesi</b>	■	■	■	■	■	■	■	■	
Faaliyet 1.2.1 Mevcut yapı, politikalar, stratejiler ve mevzuatın değerlendirilmesi	■	■							
Faaliyet 1.2.2 Sözleşmenin metni ve ekleri ile ilgili rehber dokümanların tercümesi	■	■							
Faaliyet 1.2.3 Politikadaki boşluklarla ilgili karar alıcıları duyarlı hale getirmek	■	■	■	■	■	■	■	■	
Faaliyet 1.2.4 Farklı hassas grupları da dikkate alarak cıvayla ilgili gerekli mevzuat listesinin hazırlanması		■	■						
Faaliyet 1.2.5 Minamata Sözleşmesinin uygulanması için taslak mevzuatın hazırlanması			■	■	■				
<b>Çıktı 1.3: Envanter çalışması, paydaşlar analizi, cıva kullanımı, salınımı ve emisyonları da dahil olmak üzere ulusal cıva profili oluşturulması</b>	■	■	■	■	■	■	■	■	
Faaliyet 1.3.1 Ulusal cıva envanterine ilişkin eğitim verilmesi	■								
Faaliyet 1.3.2 Veri toplama ve raporlama için web tabanlı envanter sisteminin kurulması		■	■						
Faaliyet 1.3.3 İlk ulusal cıva envanteri için veri toplanması		■	■	■	■				
Faaliyet 1.3.4 Taslak ulusal cıva envanterinin hazırlanması					■	■			
Faaliyet 1.3.5 Önlem alınması gereken ana sektörlerin belirlenmesi						■			
Faaliyet 1.3.6 Eylem planlarını da içecek şekilde Ulusal Cıva Uygulama Planının hazırlanması						■	■	■	
<b>Çıktı 1.4: Farkındalığın artırılması</b>					■	■	■	■	
Faaliyet 1.4.1 Cıvanın farklı hassas gruplar üzerindeki etkisine ilişkin iletişim materyallerinin hazırlanması					■	■			
Faaliyet 1.4.2 Farklı grupların ihtiyaçlarına göre farkındalığın artırılmasına yönelik eğitim ve çalıştayların düzenlenmesi						■	■	■	



**Çevre ve Şehircilik Bakanlığı**

**Kimyasallar Yönetimi Dairesi Başkanlığı**

**Öncelikli Kimyasallar Yönetimi Şb. Md.**

[oky@csb.gov.tr](mailto:oky@csb.gov.tr)